

САБЗӢ

Тахлили сабзӣ ҳамчун маҳсулоти содиротӣ

Номи илмӣ	<i>Daucus carota</i> subsp. <i>sativus</i>
Бузургтарин истеҳсолкунандагон	 Чин Узбекистон
Бузургтарин Содиротчиён	 Чин Нидерландия
Бузургтарин Воридотчиён	 Германия ИМА

Мундариҷа

Маълумоти умумӣ	2
Хусусиятҳои афзоиш ва ҳосилдиҳӣ	2
Мавсими пухтарасии сабзӣ дар ноҳияҳои вилояти Хатлон	2
Навъҳои бештар паҳнгардидаи сабзӣ	3
Назари оморӣ	6
Истеҳсоли сабзӣ дар вилояти Хатлон	6
Нархи сабзӣ дар Тоҷикистон	6
Истеҳсоли сабзӣ дар ҷаҳон	6
Содироти сабзӣ	8
Воридоти сабзӣ	8
Раванди тайёр намудани сабзӣ барои содирот	9
Муҳлати чамъоварии сабзӣ	9
Нигоҳдории сабзӣ	10
Баста бандӣ	11
Талаботи стандарти ЕЭК ООН FFV-10 барои сабзӣ	12

Маълумоти умумӣ

Сабзӣ яке аз маъруфтарин моли соҳаи кишоварзӣ ва аз ҷиҳати иқтисодӣ муҳимтарин сабзавоти ҷаҳон ба ҳисоб меравад. Сабзӣ инчунин барои бисёр кишварҳои ҷаҳон маҳсулоти асосии содиротии кишоварзӣ мебошад. Кишвари Чин тайи солҳои тӯлонӣ кишвари асосии истеҳсолкунандаи сабзӣ (45% истеҳсоли ҷаҳонӣ) дар ҷаҳон аст. Дигар кишварҳои асосии истеҳсолкунандаи сабзӣ Иёлоти Муттаҳидаи Америка ва Украина мебошанд.

Сабзӣ (лот. *Daucus vis*) — *carota* subsp. *Sati* растании дусола, зироати сабзавотӣ, зернамуди сабзии ёбой мебошад. Одатан зери мафҳуми “сабзӣ” бехмеваи васеъ паҳншудаи ин зироат, ки сабзавот аст, фаҳмида мешавад. Бехмеваи зироати маданӣ дар намуди тару тоза, пӯхта шуда барои тайёр намудани хӯроқиҳои якуму дуҷум, консерваҳо, пирогҳо, хӯроқиҳои кӯдакона истифода мегарданд. Аз сабзӣ шарбат ва каротин тайёр мекунанд.

Баргу пояи сабзи дорои витамини С: дар 100 г барг 70 мг, дар бехмевааш на камтар аз 5 мг дар 100г мебошад. Барои нигоҳдории витаминҳо дар сабзӣ тавсия мешавад, ки аввалан дар намуди тозанакардашуда пӯхта шавад ва баъдан аз пӯст ҷудо карда шавад.

Хусусиятҳои афзоиш ва ҳосилдиҳӣ

Сабзӣ зироати дусола буда, дар соли якум баъди бо тухмаш коридан бехмева дода, дар соли дуҷум баъди шинондани бехмевааш тухмӣ медиҳад. Барои ҳамин дар вақти ғунҷини ҳосили он барои истеҳсоли тухмӣ бехмеваҳои сиҳату солим ва навъӣ аҳамияти калон дорад. Барои парвариш намудани тухмӣ метавон аз сабзие, ки дар фасли тирамоҳ (моҳи октябр-феврал) парвариш меёбад, дар аввали баҳор бехмеваҳои мувофиқро ҷудо карда, баргу пояи онҳоро аз бехмева қайчӣ кардан лозим аст. Дар вақти буридани баргу поя, бояд диққати асосиро ба он равона сохт, ки нуқтаи сабзиши бехмева осеб наёбад.

Барои шинондани бехмеваҳои сабзӣ дар 1 метри мурабаъ замин 45-50 кг бехмева лозимааст. Барои ҳосили баланд ба даст овардан бояд, ки дар 1 сядяки замин 460-480 дона сабзӣ шинонда шавад. Бехмеваҳои сабзиро дар чуқурии 6-8 см. шинондан лозим аст. Тухмии сабзӣ нобаробар мепазад, бинобар ин онро 2-3 маротиба ҷамъоварӣ карда мехушконанд. Ҳосили тухмии сабзӣ аз 1 сотик замин аз 5-7 то 10 кг-ро ташкил медиҳад. Тухмии сабзиро то 3-4 сол нигоҳ доштан мумкин аст.

Сабзӣ яке аз зироатҳои ҳосили баланддошта ба шумор меравад. Ҳосилнокии сабзӣ 20 – 80 т/га – ро ташкил медиҳад.

Мавсими пӯхтарасии сабзи дар вилояти Хатлон

	Апрел	май	июн	июл	август	сентябр	октябр
Бохтар		10	25	25	5	5	
Кушониён	10	10	15	25	25	15	
Вахш	5	10	20	25	25	15	
Хуросон		25	25	25	10	15	
Дусти		20	15	25	25	15	
Кубодиён		10	25	25	25	15	
Ҷ Балхи	5	10	20	25	25	15	
А Ҷоми	5	10	20	35	15	15	
Ҷайхун	10	10	15	25	25	15	
Панҷ	10	15	10	25	25	15	
Шаҳритус	15	10	10	25	25	15	
Ёвон	10	10	15	25	25	15	
Н Хисрав		10	35	25	15	15	
Леваконт		10	35	25	15	15	
Кӯлоб		25	25	25	15	10	
Муминобод			25	25	25	25	
Восе		10	35	35	10	10	
Ҷамадони		10	35	25	15	15	
Фархор		10	25	25	15	25	
Темурмалик	20	20	25	25	5	5	
Данғара		20	25	25	25	5	
Ховалинг		10	25	25	25	15	
Ш Шохин		10	25	25	25	15	
Балҷувон		10	25	25	25	15	
Норак		20	25	25	25	5	

Мавсими пӯхтарасии сабзи дар ҷаҳон

Дар Чин 4 минтақаи парвариши сабзи мавҷуд аст, ки дар ҳар яки онҳо мӯҳлати пухтарасӣ фарқ мекунад, ин ба кишвар имконият медиҳад, ки сабзиро дар тамоми фасл истеҳсол кунанд. Минтақаи Фустзян сабзиро дар моҳҳои январ то апрел, минтақаи Шандун аз май то июн, минтақаи Хэбэй аз август то октябр ва минтақаи Монғолияи Доҳилӣ аз моҳи октябр то декабр ба бозор дохил менамоянд. Навъи аз ҳама шӯҳратёфта дар Чин ин навъи SK4 – 316 ба шумор меравад.

Навъҳои бештар паҳнгардидаи сабзӣ

Қариб шаст намуди сабзи мавҷуд аст. Сабзӣ ба намуди сабзии хӯроқӣ ва сабзии хӯроқи чорво ҷудо карда мешавад. Навъҳои сабзӣ ба пешпазак, миёнапазак ва дерпазак ҷудо мешаванд.

- Мӯҳлати пухтарасии навъҳои пешпазак аз 70 то 100 рӯз.
- Мӯҳлати пухтарасии навъҳои миёнапазак – 100 – 120 рӯз.
- Мӯҳлати пухтарасии навъҳои дерпазак – 120 – 150 рӯз аст.

Бехмеваҳо аз рӯи андоза ва шакл фарқ мекунанд. Мувофиқи шакли бехмева ба се гурӯҳ: байзавӣ, силлиндӣ ва конусӣ ҷудо мегарданд. Шакли маъмултарин силлиндӣ мебошад.

Навъ	Расм	Хусусиятҳои хоси навъ
ПЕШПАЗАК		
«Амстердамская»		Аз ҳама болаззат ва хушбӯй. Дар ҳама минтақаҳои иқлимӣ парвариш карда мешаванд. Андозааш миёна, рангаш норинҷии дурахшон. Шакли мева силлиндӣ, дарозиаш тақрибан 17 см ва вазнаш 50-120 грамм аст. Сершира, мулоим ва ширин аст. Ҳосилнокиаш 6 кг/м ² . Давраи пухта расидан 70-90 рӯз. Барои ба даст овардани ҳосили хуб тухмиҳо нисбат ба навъҳои муқаррарӣ ғафстартар кошта мешаванд. Навъ ба «гулкунӣ» ва кафидани меваҳо, намнокии аз ҳад зиёди хок тобовар аст. Барои истеҳсоли афшураҳо, хӯришҳо хуб буда, дар ғизои парҳезӣ истифода мешавад.
«Тушон»		Хусусияти хоси навъ ин намуди моль, миқдори кофӣ моддаҳои фоиданок, мазаи хӯш ва серширагӣ мебошад. Танаи бехмева ҳамвор, рост, ранги норинҷии торик ва шакли силлиндӣ дар охир кунд дорад. Дарозиаш то 21 см, вазнаш 85 -200 грамм аст. Давраи наъунамо 70 – 80 рӯз. Ҳосилнокӣ то 6 кг/1м ² . Дар намуди тару тоза ва барои тайёр намудани харгуна хӯроқиҳо истифода мегардад. Барои хӯроқи кудакон аз ҳисоби мазаи хуб ва зиёд будани миқдори каротин (11,9%) мувофиқ аст.
«Парижская каротель»		Навъи серҳосил. Бехмева хурд, дарозиаш то 5 см бо шакли гирда. Давраи пӯхтарасӣ камтар аз 72 рӯз. Ҳосилнокӣ бадарачи кофӣ баланд, ба касалиҳо тобовар. Мавҷуд набудани «гулкунӣ» навъро байни сабзавоткорон маъмул гардондааст. Ҳосилнокӣ 8 кг/га. Дуру дароз нигоҳ дошта мешавад, нисбати дигар навъҳои барвақтӣ. Сершира, бо дилаи нафис, барои тайёр намудани шарбат, истифода дар намуди тару тоза ва барои тайёр намудани хӯроқи парҳезӣ мувофиқ аст.

<p>«Оранжевый мускат»</p>		<p>Навъи нисбатан нав ва нафис, рангаш афлесунии дурахшон, Ҳангоми пухтан шакли цилиндриро мегирад. Дарозиаш то 16 см, вазнаш 120-160 гр аст. Давраи пухта расидан ба таачуб кӯтоҳ, ҳамагӣ 55-70 рӯз аст.</p> <p>Нигоҳубини баландсифат имкон медиҳад, ки ҳосили баланд - то 6,5 кг/м² ба даст овард. Нигоҳдориаш хуб, барои бастабандӣ мувофиқанд. Хеле болазат.</p>
<p>«Драгон»</p>		<p>Яке аз қолибтарин сабзии барвақтӣ бо пусти арғувонии ғайриоддии дурахшон. Ранги ғайримуқаррарӣ шароити махсуси парваришро талаб намекунад. Бехмева маззаи ширин, миқдори зиёди витаминҳои гурӯҳи А ва бета-каротин дорад. Навъ аз ҷониби мутахассисони парҳезшинос барои тақвияти масуният, ба эътидол овардани фишори хун ва беҳтар кардани таркиби хун, нигоҳ доштани фазолияти дил ва беҳтар намудани намуди зоҳирӣ тавсия дода мешавад. Беҳтараш тару тоза истеъмол кард. Ҳангоми пухтан, сабзӣ ранги арғувонии экзотикии худ ва як қисми ғизоҳои худро гум мекунад.</p>
<p>МИЁНАПАЗАК</p>		
<p>«Каротель»</p>		<p>Навъи серҳосил. Бехмева хурд буда, дарозии он то 15 см, конушакл, дар охир мудаввар аст. Мева дар давоми 100-110 рӯз аз лаҳзаи коштани тухмӣ месабзад. "Гулкунӣ" кам ба ин навъ таъсир мерасонанд. Дуру дароз нигоҳ доштани имкон дорад. Ба намнокӣ серталаб аст.</p> <p>Бехмеваи болазату шаҳдовар дорад, ки ин нишони зиёд будани миқдори зиёди каротин ва шакар аст.</p>
<p>«Нантская 4»</p>		<p>Навъи беҳтарини ошхонагии озмудашуда ва хеле маъмул аст. Меваҳо - шакли цилиндрӣ, шакли муқаррарии классикии охираш кунд ва думи хурд, вазнаш то 150 грамм. Дарозии миёнааш 15-17 см мебошад. Тобиши сурхранг дорад. Ҳосилнокӣ то 6,5 кг/м². Барои кишти зимистон мувофиқ аст. Пухтани пурра дар 78-108 рӯз ба даст меояд. Ба "гулкунӣ", пашшаҳои сабзӣ, касалиҳои пӯсиш устувор аст. Таъми олай. Яке аз сабзҳои болазатарин. Тару тоза ва дар намуди коркад истеъмол карда мешавад. Метавонед пас аз нисфи давраи пухта расидан барои хӯрок истифода бурд.</p>
<p>«Витаминная 6»</p>		<p>Навъи универсалии сабзӣ, ки хеле маъмул аст. Шаклаш ҳамвор, цилиндрии дарозрӯя, бо нӯги кунд, дарозиаш 15-20 см, вазнаш аз 70 то 170 гр буда, то 200 г мерасад. Давраи пухта расидан вобаста ба шароити иқлим 80-110 рӯз. Ҳосилнокӣ то 9-10 кг/м². Ба "гулкунӣ" тобовар аст, аммо ба бемориҳои маъмули сабзӣ осебпазир. Ба сармо тобовар. Бо лаззати аълои ширин, миқдори зиёди каротин, витаминҳо, фруктоза ин навъ аз дигар навъҳо фарқ мекунад.</p>

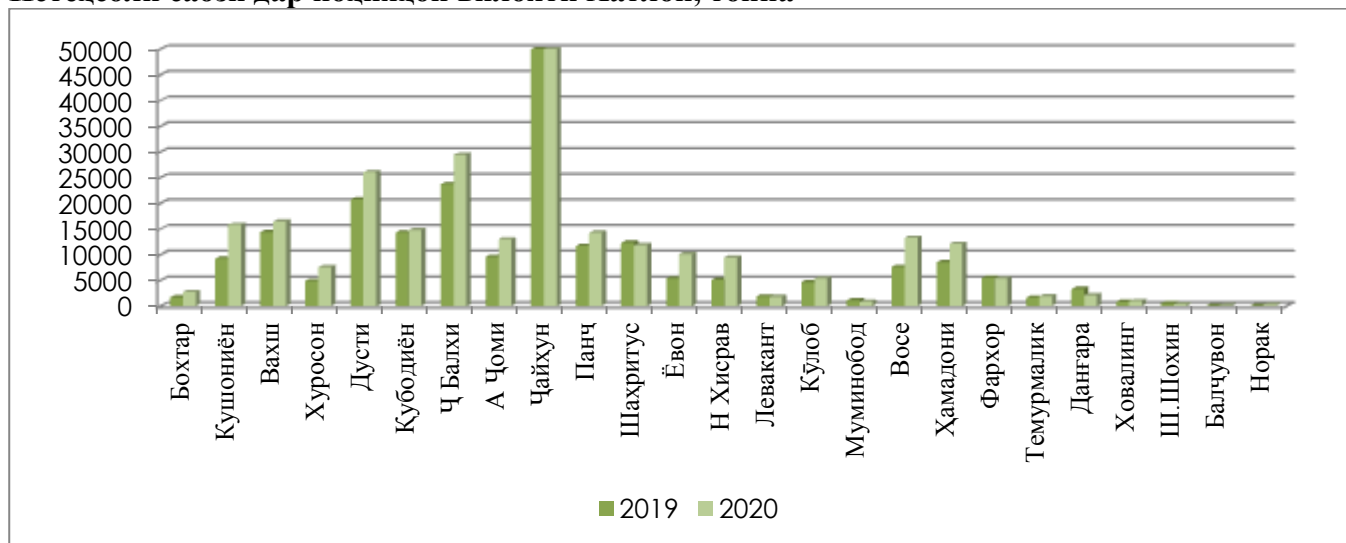
<p>«Шантенэ 2461»</p>		<p>Меваҳо конусшакл буда, нӯги бурида доранд. Ҳатто дар замини саҳт, меваҳо ҳамворанд. Дарозии мева хурд (то 14 см), вале хеле ғафс (то 6 см) мебошанд. Вазнаш 300 грамм, аммо дар намнокии баланд то 500г вазн мегиранд.</p> <p>Навъи универсалӣ, паҳншуда мебошад. Вақти пухта расиданаш 80-110 рӯз аст. Ҳосилнокӣ 9 кг/м². Мӯҳлати дароз нигоҳ доштани имкон дорад.</p> <p>Ба хунокӣ тобовар аст ва барои кишти зимистон мувофиқ аст. Ба қадри кофӣ хушлаззат ва хушбӯӣ аст. Фоизи баланди каротин ва шакар дорад.</p>
<p>«Московская зимняя А 515»</p>		<p>Хусусияти фарқкунандаи ин навъ нигоҳ доштани сифатҳои муфид хангоми нигоҳдорӣ ва истифодаи сабзии хом дар тамоми фасли зимистон мебошад.</p> <p>Мева ранги зарди норинҷӣ, сатҳи ҳамвор, дарозии 15-18 см, вазнаш 100-170 гр дорад. Нарм, хушбӯӣ ва маззаи оӣ дорад. Микдори шакар ва каротин кофист.</p> <p>Навъи универсалӣ, ба хунокӣ тобовар мебошад. Давраи пухтани мева 90-110 рӯзро ташкил медиҳад. Ҳосилнокӣ 5-7 кг/м².</p>
<p>ДЕРПАЗАК</p>		
<p>«Королева Осени»</p>		<p>Навъи ба хунокӣ тобовар. Бехмева конусӣ буда, нӯгаш каме тез, дарозияш 20-25 см, вазнашон 60-180 (то 250) гр. Ҳосилнокии 8-9 кг/м². Пухтагии пурраи техникийи мева дар давоми 120-130 рӯз аз оғози сабзии ба даст оварда мешавад. Афзалияти навъ набудани тарқишҳо ва "гулкунӣ", яқрании бехмева ва мӯҳлати тӯлонии нигоҳдорӣ мебошад. Маззаи ширин, мулоим ва боллазат дорад. Барои истеъмол дар намуди тару тоза ва барои ҳама намуди хӯрокҳо тавсия дода мешавад.</p>
<p>«Сладкая зима»</p>		<p>Навъи дорой микдори барҷастаи қанд ва каротин. Шакли мева конусӣ. Дарозияш тақрибан 20-22 см, ҳаҷми калон, ранги зарди дурахшон дорад. Давраи пухта расидан 140-150 рӯзро ташкил медиҳад. Ҳосилнокӣ баланд аст. Нигоҳдории бехмеваҳо хеле хуб. Меваҳои - боллазату шахдбор, ширин, мулоим. Тамоми сол барои хӯрокҳои парҳезӣ комилан мувофиқ. Сифатҳои муфиди онҳо хангоми нигоҳдорӣ нигоҳ дошта мешавад.</p>
<p>«Олимпус»</p>		<p>Навъи фаронсавӣ. Шакли мева ҳамвор, цилиндрӣ, бо ранги норинҷӣ. Дарозӣ ба 22-26 см, вазнаш 80-130 гр. Мавсими нашъунамо 160-170 рӯз. Ҳосилнокӣ 2,4-5,8 кг/м². Барои нигоҳдории дарозмуддат мувофиқ аст (то 6 моҳ). Аз касалиҳо ва пашшаи сабзии кам зарар мебинад. Ба намӣ ва ҳосилхезии замин талаботи калон дорад. Нуриҳои калийдорро зиёдтар истифода бурдан лозим аст. Меваи таъми оличаноб - боллазату ширин дорад. Барои истеъмоли тоза, коркард ва консерв мувофиқ аст.</p>
<p>«Красный Великан»</p>		<p>Навъҳои нави универсалии сабзии. Дарозияшон то 27 см ва диаметри онҳо то 6 см. Шакли конусӣ, сатҳи ҳамвор ва охири кунд дорад. Ранги норинҷии торик. Вазни миёна 150 г. Обёрии фаровон ва хоки хуби ҳосилхезро талаб мекунад. Давраи пухта расидан 150 рӯз. Ҳосилнокии - то 4 кг/м². Муддати дароз нигоҳ дошта мешавад. Ба сармо ва аксари касалиҳо тобовар. Нигоҳдории дуру дароз сифатҳои муфиди сабзиро кам намекунад. Мулоим, сершира ва ширин аст. Аз витаминҳо бой буда, барои одамони тамоми синну сол тавсия дода мешавад.</p>

Назари оморӣ

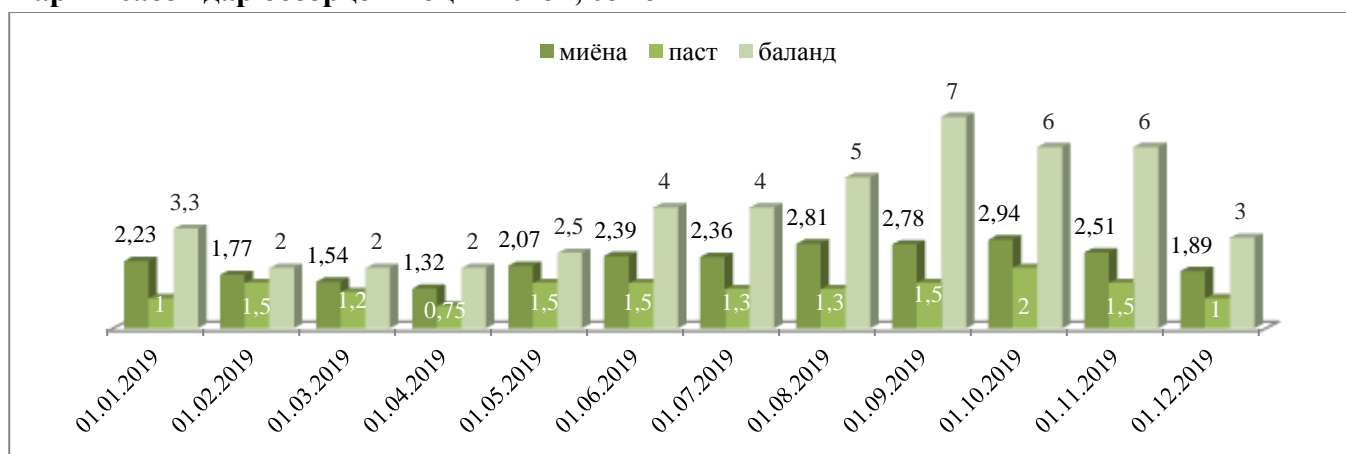
Ҳосили умумии сабзӣ дар вилояти Хатлон, тонна

2019	2020
222009	270862

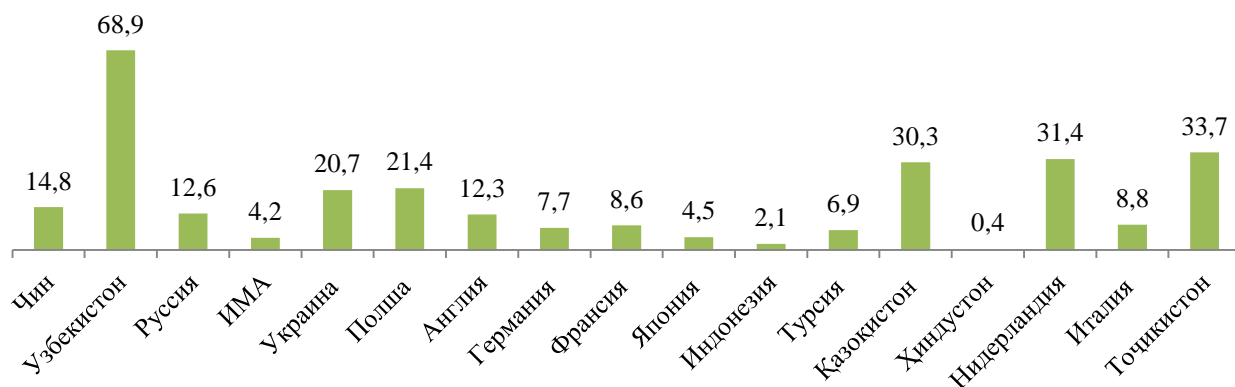
Истеҳсоли сабзӣ дар ноҳияҳои вилояти Хатлон, тонна

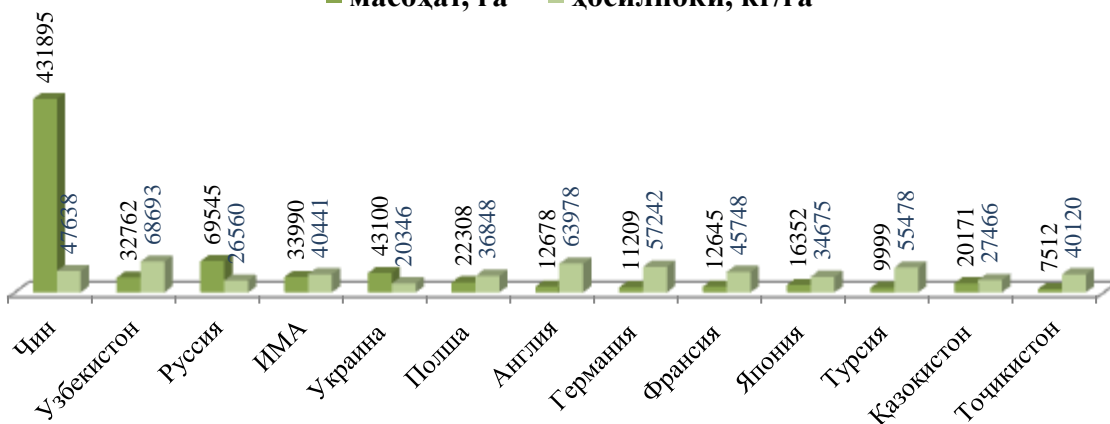
Нархи сабзи дар бозорҳои Тоҷикистон, сомони

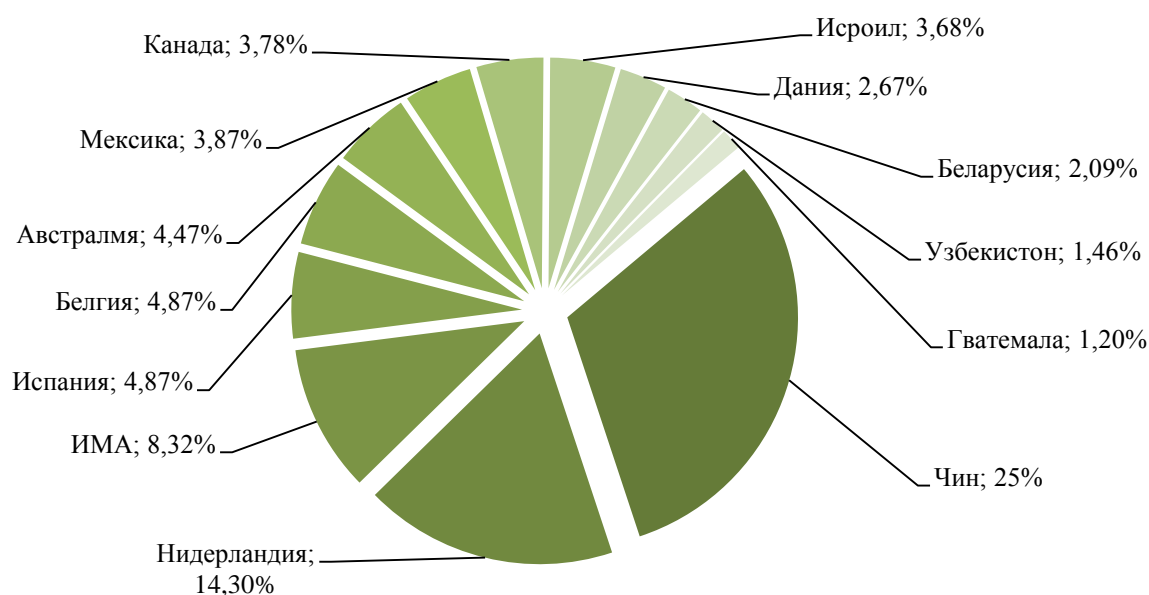
Истеҳсол ба ҳар як нафар аҳоли, кг

■ масоҳат, га ■ ҳосилнокӣ, кг/га

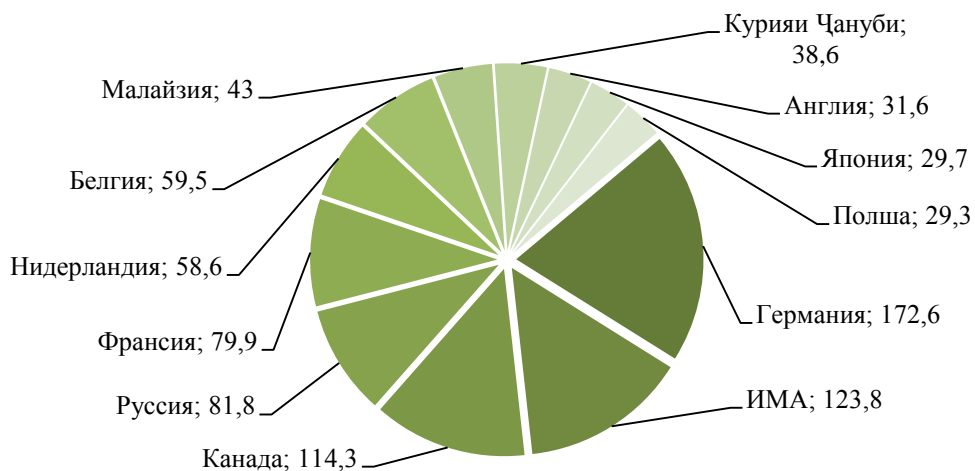
Ҳиссаи кишварҳои ҷаҳон дар содироти сабзи

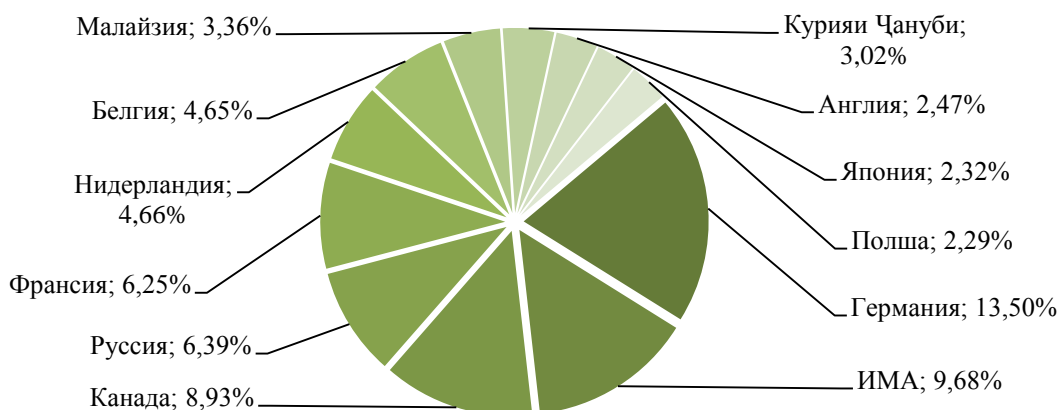
Содироти сабзи, млн. доллар

Воридоти сабзи ба кишварҳо, млн. тонна

Ҳиссаи кишварҳои ҷаҳон дар воридоти сабзи

Раванди тайёр намудани сабзӣ барои содирот

Оид ба нигоҳдории сабзӣ чиро бояд донист?

- Навъро интихоб намоед, ки барои нигоҳдорӣ мувофиқ аст;
- Сабзиро дар заминҳои мувофиқ бояд кишт кард, то ин ки аз касалиҳо эмин монад;
- Сабзиро бояд дар заминҳои кишт, ки миқдори моддаҳои органикиаш маҳдуд аст;
- Фақат сабзҳои босифатро бояд нигоҳ дошт;
- Сабзи бояд пухтарасида ва бе захм бошад;
- Бо мақсади роҳ надодан ба хушкшавии сабзӣ, бояд он бо хок (10%) нигоҳдорӣ гардад;
- Ҳарорати беҳтарини нигоҳдорӣ 0 – 1°C;
- Намнокии нисбӣ – 98%, вале набояд аз хотир баровард, ки ҳангоми намнокии баланд, баланд шудани ҳарорат марговар аст;
- Ҳавокаш лозим аст: дохилӣ – барои таъмини шароити нигоҳдорӣ, берунӣ – барои таъмини таркиби муқаррири ҳаво (O₂ – CO₂).
- Дар анбор набояд мошини боркунандаи гази истифода гардад. Бояд боркунандаҳои бо барк коркунанда истифода гарданд.

Чамъоварии сабзӣ – давраи аз ҳама муҳим ва масъули технологияи парвариши сабзӣ мебошад.

Мазаи бехмева, намуди зоҳирӣ ва давомнокии нигоҳдории онҳо аз он, ки чи қадар дар вақташ ва чи қадар эҳтиёткорона ҳосил чамъоварӣ мегарадад, вобастагӣ дорад. Агар Шумо хоҳед, ки сабзии ширин, аз витаминҳо бой, хушрӯй ва ҳамвор, ба намудҳои гуногуни пӯсишҳо устуворро чамъоварӣ намоед, бояд Шумо на танҳо тухмиро дар вақташ кишт намоед, балки нигоҳубини онро дуруст ба роҳ монда, мӯҳлати кандани онҳоро нагузаронида, кандани бехмеvaro тавре ба роҳ монед, ки ба бехмеваҳо зарар нарасад ва онҳоро барои нигоҳдорӣ нағз тайёр намоед.

Навъҳои пешпазакро баъди 2 моҳи шинонидан, миёнапазро баъди 3 моҳ ва дерпазро баъди 4 моҳ чамъоварӣ менамоянд. Ҳангоми чамъоварии сабзии барои нигоҳдорӣ дар зимистон пешбинишуда, вақтро чунин муайян кардан лозим аст, ки дар бехмеваҳо алақай миқдори зарурии витаминҳо захира гардида бошанд, вале сабзи накафида бошад ва ё ба пӯсиш аз сабаби зиёд дар хок нигоҳ доштан ва таъсири сармо гирифта нашуда бошад. Нишонаи боварибахш барои чамъоварии бехмева ин зардшавии баргҳо мебошад.

Фавран баъди борон чамъоварии бехмеваҳо лозим нест, чунки бехмеваҳо метавонанд, кафида барои нигоҳдорӣ номувофиқ гарданд. Сабзии кандашударо бо баргаш дар қатор монандан мумкин нест, чунки баргҳо метавонанд, моддаҳои физиологӣ аз бехмева чабида гиранд. Сабзии буридашударо дар куттиҳо барои нигоҳдорӣ ҷой додан лозим аст.

Хеле содда аст, агар аз дастуре, ки дар зарфҳои тухмӣ нишон дода шудааст, истифода намуда, ба чамъоварии бехмева оғоз кард. Агар ин дастур мавҷуд набояд, метавон ҳолати зироатро мушоҳида кард – вақте ки баргҳои поёни зард мегарданд, ба чамъоварии бехмева метавон оғоз кард. Барои чи бояд сабзиро дар вақташ чамъоварӣ карда? Бехмеваҳои хело барвақт чамъоваришуда миқдори зарурии қандро чамъ карда наметавонанд, дароз нигоҳ доштани онҳо ғайри имкон аст, мазаи нохуб доранд. Бехмеваҳои аз ҳад зиёд дар замин нигоҳ дошта шуда миқдори қандро зиёд гирд меоваранд, ба худ ҳашаротҳо – кирминаи мағаси сабзӣ, каламуш, мушхоро ҷалб мекунад.

Бо мақсади нигоҳдории шираи табиӣ бехмеваҳо ба замини сабзи, пеш аз чидан, об додан лозим нест. Ҳангоми чамъоварӣ бехмева набояд аз хок кашаида гирифта шавад, беҳтар аст, қанда шавад ва дар саҳро барои хушк шудан 1 – 2 рӯз паҳн карда шавад.

Чамъоварӣ барои коркард

Сабзиро барои коркарди саноатӣ тавассути комбайни картошкагундори истеҳсоли ширкати полякии UNIA – BOLKO, бо гӯзоштани таҷҳизоти махсуси чамъоварию сабзи, чамъоварӣ кардан мумкин аст. Набояд фаромуш кард, ки чунин комбайнҳо фақат сабзҳои кӯтоҳмеvaro чамъоварӣ менамоянд, чунки чунин комбайнҳо хокро дар чуқурии зиёд коркард карда наметавонанд. Ғайр аз ин баргҳои сабзи қабл аз чидан бо комбайн, бояд аз майдон дур карда шаванд. Барои дур кардани барги сабзӣ мошинаҳои дурқунандаи барги пиёз, истеҳсоли ширкати Krukowiak, истифода мегарданд.

Мошини якқаторани сабзигундор [S2DCMR](#)

Дурқунандаи барги пиёз [Krukowiak 1,2 м](#)

Чамъоварӣ барои нигоҳдорӣ

Усули беҳтарини чамъоварию сабзӣ ин чамъоварӣ бавоситаи комбайни сабзигундори ширкати SIMON мебошад. Чунин сабзи одатан барои нигоҳдорӣ чамъоварӣ мегардад, чунки ин технологияи эҳтиёткоронаи чамъоварию сабзӣ ба воситаи мошин мебошад. Ҳангоми истифодаи ин технология зарурати истифодаи мошинаи дурқунандаи баргу пояи сабзӣ аз байн меравад.

Тайёр намудан ба нигоҳдорӣ

Ҳосили чамъоваришуда, пеш аз ҷой додан барои нигоҳдорӣ, бояд хушк ва ба навъҳо ҷудо карда шавад – дур кардани беҳмеваҳои вайроншуда, захмдор, ба касалиҳо ва пӯсиш гирифташуда, бо мақсаде, ки онҳо дигар беҳмевахоро гирифтадор нақунанд. Танҳо меваҳои бутун, беаҳам ва солим нигоҳдорӣ мегарданд.

Махсусан буриши барги сабзӣ бояд дуруст гӯзаронида шавад. Ин фаъолият бо ду амал иҷро мегардад. Дар аввал қисмати сабзи беҳмеваи хушқардашуда, то сатҳи он бурида мешавад, баъдан қисмати болоии мева, бо корди тез, то нуқтаи сабзиш пурра бурида мешавад. Чунин буриш ба сабзиши ояндаи сабзӣ монеъ мегардад ва тамоми моддаҳои дар мева чамъшударо нигоҳ медорад. Баъди буриш, беҳмеваҳо дар ҳавои тоза, зери ҳарорати 10 - 14°C, 7-10 рӯз бояд истанд. Пеш аз ҷой додан дар анбор, беҳмеваҳо бори дигар аз назар гӯзаронида мешаванд, беҳмеваҳои номувофиқ дур карда мешаванд ва беҳмеваҳои солим нигоҳдорӣ мегарданд.

Усулҳои нигоҳдории сабзӣ

Усулҳои нигоҳдории сабзи зиёданд. Интихоби усули нигоҳдории сабзи аз ҳаҷми ҳосили чамъовардашуда ва давомнокии мӯҳлати лозимии нигоҳдории он вобаста аст. Шароити асосии нигоҳдории бозътимодӣ ҳосил – ин нигоҳдории доимии дараҷаи намнокӣ мебошад. Ҳангоми нигоҳдории миқдори зиёди беҳмева дар анбори нигоҳдории сабзавот, лозим меояд, ки гардиши мунтазами ҳаво ва намнокиро тавассути ҷой додани зарфи обдор таъмин намуд. Ҳарорати қобили қабули нигоҳдории сабзи – 0 +1°C, биноан ин сабзавотро дар анбори пешакӣ хунук кардашуда нигоҳ медоранд.

Нигоҳдорӣ дар қум. Ин усул миёни сабзавоткорони замини наздиҳавлиғӣ ва тағхонаи салқин дошта, хело ҳам маъмул аст. Қум намнокиро хело ҳам нағз нигоҳ медорад, нигоҳдории ҳарорати домиро таъмин менамояд, ба инкишофи касалиҳои пӯсиш монё мегардад. Бехмеваҳо ба қуми намнок қабат қабат тавре гӯзошта мешаванд, ки ба якдигар нарасанд, баъдан ҳар қабат бо қум пӯшида мешаванд, ҳамин тавр то пурра пур шудани зарф (қуттӣ) ин амал идома дода мешавад.

Нигоҳдорӣ дар аррамайда. Яке аз усулҳои хело арзони нигоҳдории сабзӣ ба шумор меравад. Технологияи ҷой додан дар зарфҳо мисли усули нигоҳдорӣ дар қум мебошад. Бояд қайд намуд, ки аррамайдаҳо асосан аз дарахтони сузанбарг истифода мегарданд, чунки онҳо дорои моддаҳои фитонсидӣ мебошанд ва биноан инкишофи микробҳои касалиоварро монёғӣ мекунанд.

Нигоҳдорӣ дар халтаҳои полиэтиленӣ. Ин усули камхарҷи нигоҳдории сабзӣ мебошад, чунки худи пленка намнокиро нигоҳ медорад. Сабзиро дар халтаҳои кушода нигоҳ медоранд ва ё ба қадри кофӣ сурухӣ мегӯзоранд. Ҳангоми нигоҳдорӣ сабзавот микдори ками гази карбонатро хорич мекунанд, ки барои муҳофизати бехмеваҳо аз пӯсиш мусоидат мекунанд.

Нигоҳдорӣ дар лой. Ин усул ду вариант дорад: пай дар пай ба қабати сабзи рехтани маҳлули хок ё ин ки тар кардани ҳар як сабзи дар маҳлули (балтушка) ғафси хок. Ҳар як қабати рехташудаи маҳлул ва ё ҳар сабзии дар маҳлул таркардашуда, нағз хушк карда мешавад. Қабаи хок сабзиро пӯшонид, онро аз пажмурдашавӣ ва пӯсиш нигоҳ медорад.

Нигоҳдорӣ дар зарфҳои сирдор (эмалириной). Усули хеле содда, ки имкон медиҳад сабзавотро дар айвони хона нигоҳ дошт. Бехмеваҳо ба таври уфқӣ дар зарфҳо ҷой медиҳанд, аз боло бо матоғи тар ва ё сарпуш пӯшида мешаванд.

Нигоҳдории сабзи дар қатор. Усули ғайри одди нигоҳдории сабзӣ ба шумор меравад. Баъзе сабзавоткорон қисме аз сабзи кишт кардашонро аз замин намекананд. Баргҳои сабзиро мебуранд, болои бехмеваҳо қум пошида бо пленка мепӯшонанд, пленкаро бо қабати аррамайда, барг ё пору мепӯшонанд ва боз бо қабати дигари пленка мепӯшонанд. Бо ин усул сабзиро тамоми зимистон нигоҳ доштан мумкин аст. Сабзиро баҳорон қанда то ҳосили нав истифода менамоянд.

Ғайр аз усулҳои боло боз усулҳои зиёди нигоҳдории сабзи мавҷуданд. Сабзавотро бо қоғаз мепечонанд, дар парафин мегутоянд, бо маҳлули пиёз коркард мекунанд ва ғайра. Ба қадом усуле, ки сабзиро нигоҳ надорем, фаромӯш набояд кард, ки намнокии иншооти нигоҳдорӣ набояд камтар аз 90 – 95%, ҳарорат 0 +1°C бошад.

Бастабандӣ

Талаботҳои стандартӣ ба сифати маҳсулот

Барои ворид намудани мол ба ягон кишвар як қатор талаботҳои мавҷуданд, ки бояд риоя шаванд. Чунин талаботҳо аз кишвар ба кишвар фарқ мекунад. Барои мисол, дар ин варақа талаботи минималӣ ҳангоми воридоти олу дар асоси талаботҳои стандарти *ЕЭК ООИ FFV-10, оид ба фӯруш ва назорати сифати молии сабзӣ* пешниҳод мегардад.

Ҳадафи стандарт муайян кардани талабот ба сабзӣ дар марҳилаи назорати содирот, пас аз омодагӣ ва бастабандӣ мебошад.

Талабот нисбати сифати сабзӣ

Талаботи ҳадди аққал

Сабзӣ дар ҳама синфҳо, бо назардошти муқаррароти махсус барои ҳар як синф ва таҳаммулпазирии иҷозатдодашуда, бояд чунин бошад:

- хушсифат; маҳсулоти пӯсида ё бад шуда, ки онро барои истеъмол ношоям гардонида аст, аз баста дур карда мешавад
- тоза, яъне:
 - дар сурати шуста шудан, бе моддоҳои намоёни бегона
 - дар сурати шуста нашудан аз ифлосии зиёдатӣ тоза
- бидуни ҳашарот
- аз ҳашарот осеб надидааст
- саҳт
- нокафида, бе решаҳои паҳлӯӣ
- бе аломатҳои нашъунамо
- бо намии муқаррарии сатҳи, яъне пас аз обшӯӣ ба қадри кофӣ хушк бояд кард
- бидуни бӯӣ ва / ё маззи бегона

Дарачаи рушд ва ҳолати сабзӣ бояд чунин бошад, ки :

- ба интиқол додан, боркунӣ ва борфарорӣ тоб орад
- имкон дар ҳолати қаноатбахш ба манзил расонида шавад.

Гурӯҳбандӣ

Сабзӣ дар се синф, тавре ки дар зер муайян шудааст, тасниф карда мешавад:

Синфи олий

Сабзӣ дар ин синф бояд сифати олий дошта бошад ва шуста шуда, дорои хусусиятҳои хоси навъ ё молӣ бошад. Аз камбудихо, бо истиснои нуқсонҳои хеле ночиз, ба шарте ки онҳо ба намуди умумӣ, сифат, нигоҳдорӣ ва намуди молии маҳсулоти баста таъсир намерасонанд, холи бошад.

Бехмева бояд:

- ҳамвор
- тару тоза
- шакли дуруст
- ношикофта
- вайроннашуда ва бе тарқишҳо
- сармонозада бошад.

Синфи I

Сабзӣ дар ин синф бояд хушсифат ва хоси навъ ё мол бошад.

Бехмева бояд:

- дар намуд твру тоза

Бо вучуди ин, камбудихоҳои ночизи зерин иҷозат дода мешаванд, ба шарте ки онҳо ба намуди умумии маҳсулот, сифат, нигоҳдорӣ ё намуди молии маҳсулоти баста таъсир нарасонанд:

- нуқсонҳои ночизи шакл
- камбудихоҳои каме дар ранг
- тарқишҳои ночизи шифоёфта
- тарқишҳои хурди сатҳӣ ё амиқ, ки дар натиҷаи боркунӣ ва борфарорӣ ё шустан ба амал омадаанд.

Синфи II

Ба ин синф сабзӣҳои дохил мешавад, ки барои дохил шудан ба синфҳои "олий" мувофиқат намекунад, аммо талаботи ҳадди ақали дар боло зикршударо қонеъ мекунад.

Ба нуқсонҳои зерин иҷозат додан мумкин аст, ба шарте ки сабзӣ нишонаҳои асосӣ ва хосиятҳои худро аз ҷиҳати сифат нигоҳ дошта, сифат ва намуди молии худро нигоҳ дорад:

- нуқсонҳои шакл ва ранг
- тарқишҳои шифоёфта то ба мағзи дила нарасидаанд
- тарқишҳои сатҳӣ ё амике, ки дар натиҷаи боркунӣ ва борфарорӣ ё шустан ба амал омадаанд.

Андозабандӣ

Андозакунӣ аз рӯи диаметри ҳадди аксар ё вазни сабзӣ бе барг анҷом дода мешавад.

i) Навъҳои сабзии барвақтӣ ва хурд

Ҳангоми андозабандӣ мувофиқи кутур, кутури бехмева набояд аз 10 мм кам бошад; ҳангоми андозабандӣ мувофиқи вазн, бехмева бояд на камтар аз 8 г вазн дошта бошанд.

Кутури бехмева ҳангоми андозабандӣ бояд аз 40 мм зиёд набошад; ҳангоми андозабанди бо вазн, бехмева набояд аз 150 грамм зиёд вазн дошта бошанд.

ii) Навъҳои кишти асосӣ ва сабзии калон

навъ	Андозабандӣ		Фарқият аз андозаи асосӣ	
	кутур, мм	вазн, грамм	кутур, мм	вазн, гр
оли	≥ 20	≥ 50	30 мм	150
	≤ 45	≤ 200		
якум	≥ 20	≥ 50	30 мм	200
	≤ 45	≤ 200		
дуюм	≥ 20	≥ 50		

Намуди молии сабзӣ

Якрангӣ

Маҳсулоти дохили ҳар як баста ё ҳар як партиаи маҳсулот, агар ба таври оммавӣ фиристода шавад, бояд якхела бошад ва аз бехмеваҳои дар як ҷой парвариш ёфта, сифат ва андозаи якхела дошта (агар андозабандӣ шуда бошанд) иборат бошанд. Қисми намоёни маҳсулоти баста ё партиа, бояд ба маҳсулотҳои тамоми баста ё партиа мувофиқат кунанд.

Борпеч

Сабзавотҳои реша бояд тавре печонида шаванд, ки ҳосилро дуруст муҳофизат кунанд. Маводҳое, ки дар дохили баста истифода мешаванд, бо мақсади пешгирии кардани маҳсулот аз зарари беруна ё дохили бояд нав, тоза ва босифат бошанд. Истифодаи мавод, алаҳусус коғаз ё штампҳо, ки дорои мушаххасоти савдо мебошанд, ба шарте иҷозат дода мешавад, ки агар навиштаҷот бо ранг ё ширеши захролуд анҷом дода нашуда бошад. Дар бехмеваҳо, ки дар бастаҳо ё дар яклухт фиристода мешаванд, бояд ҳеч гуна ҷисми бегона набошад.

Намуди молӣ

Бехмева бояд чунин намуд дошта бошад:

i) *Сабзие, ки бо баргаш бандча карда шудааст*

Бехмева бояд бо баргҳои тару тоза, сабз ва солим бошанд. Дар ҳамаи як даста, бехмеваҳо бояд андозаи якхела дошта бошанд. Ҳар як баста бояд аз бандҳои ба таври назаррас баробар ҷудошудаи вазни баробардоштаи ё якчанд қабат ғузошта шуда иборат бошад.

ii) *Сабзии бе барг*

Баргҳо дар сатҳи сараки мева тавре бурида шаванд, ки ба мева осеб нарасад.

Бехмеваҳои метавон:

- ба ҳалтаҳои хурд ҷойгир кард
- дар якчанд қатор ҷойгир карда шаванд ё ба таври тасодуфӣ дар бастаҳо ғузошта шаванд
- дар ҳолати сабзии дараҷаи дуюм (бо роҳи мустақиман бор кардан ба воситаи нақлиёт ё қисми борбардории он) ба таври яклухт интиқол дода мешавад.

Тамғагузорӣ

Дар ҳар як баста дар як тараф, ки аз берун намоён аст, бо ҳарфҳои хоно ва тозанашаванда навиштаҷот, ки маълумоти зеринро дар бар гирад ҷой дода мешавад:

Дар ҳолати дар яклухт супурдани сабзӣ (тавассути боркунии мустақим ба воситаи нақлиёт ё қитъаи боркашонии он), ин маълумот бояд дар ҳуҷҷати ҳамроҳикунандаи мол ва дар нишоне, ки дар ҷои намоёни дохили воситаи нақлиёт ғузошта шудааст, нишон дода шавад.

Аломатҳои мушаххас

Басту бандкунанда ва ё фиристонанда) Ном ва суроға ё рамзи расман қабулшуда ва / ё) рамзи муқарраршуда ё қабулшуда борфиристанда) таъин /.

Намуди маҳсулот

- "сабзӣ ба дастаҳо баста шудааст))
- ё "сабзии бе барг") ҳангоми мундариҷа
- "сабзӣ барвақтӣ" ё "сабзии асосӣ) агар маҳсулот аз берун намоён нест
- номи навъ ё категорияи тичоратӣ барои синфи "олӣ".

Пайдоиши маҳсулот

- Кишвари пайдоиш, ихтиёрӣ, ноҳияе, ки дар он ҷой парваришёфтааст ё номи миллий, минтақавӣ ё маҳаллӣ.

Хусусиятҳои тичоратӣ

- Навъ
- Андоза бояд ҳамчун ҳадди аққал ва ҳадди аксар кутур ё вазн ифода карда шавад (ихтиёрӣ)
- Шумораи дастаҳо барои сабзии баста.